

Nr 486.

Av herr förste vice talmannen Skoglund m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 32, angående anslag till hushållningssällskapen för budgetåret 1952/53, m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition den 11 januari 1952 (nr 32) angående anslag till hushållningssällskapen för budgetåret 1952/53 m. m. har föreslagits, att riksdagen skall dels godkänna ändrade grunder för fördelningen av hushållningssällskapens omkostnadsanslag, dels å riksstaten anvisa bl. a. »Bidrag till hushållningssällskapen: Avlöningar» ett förslagsanslag av 4 225 000 kronor och »Bidrag till hushållningssällskapen: Omkostnader» ett reservationsanslag av 4 000 000 kronor.

I fråga om fördelningen av omkostnadsanslaget innebär förslaget, att hittillsvarande fasta grundbelopp å 15 000 kronor till varje sällskap skall utbytas mot ett grundbelopp å 5 000 kronor för varje statsbidragsavlönad resande befattningshavare. Då antalet sådana befattningshavare är olika i de olika hushållningssällskapen, komme grundbeloppen att variera för de olika sällskapen, nämligen mellan 40 000 kronor och 125 000 kronor. En förutsättning för att en sådan ändring skall bli rättvis är att antalet statsbidragsavlönade befattningshavare är rättvist avvägt mellan de olika sällskapen. Om ett sällskap är missgynnat i fråga om anslag till avlöningar, bleve detta sällskap enligt förslaget ytterligare missgynnat vid fördelningen av omkostnadsanslaget. I propositionen anförs inga siffror för att belysa verkningarna av den föreslagna ändringen i fördelningsgrunderna. Några exempel må därför anföras. Hallands län har tio och Östergötlands län åtta statsbidragsavlönade resande befattningshavare. Skillnaden hänför sig till antalet jordbruksinstruktörer, som är tre i det förra länet och endast en i det senare länet. De viktigaste av de faktorer, som inverka på behovet av jordbruksinstruktörer synas vara följande:

	Östergötland	Halland
Totalareal hektar	1 104 919	492 237
Åkerareal, »	246 349	144 767
Folkmängd i jordbruk och binärningar	94 765	62 617
Brukingsdelar, totalt	14 846	13 735
» i skogsbygd	7 078	4 587
Lägenheter med åker (högst 0,25 ha)	2 722	1 651

Belysande är också följande jämförelse.

På en jordbruksinstruktör kommer i medeltal

	landyta km ²	folkmängd i jordbruk och binä- ringar	bruk- nings- delar, antal	åker- areal ha
Hela riket	5 130	23 490	5 180	46 433
Göta- och Svealand utom Värmlands och Kopparbergs län	3 350	34 000	7 170	81 551
Östergötland	9 972	94 800	14 846	246 349

Dessa exempel torde tillräckligt styrka den av flera remissinstanser gjorda erinran, att den föreslagna ändringen bör anstå, till dess sällskapens med statsmedel avlönade personal blivit så kompletterad, att den motsvarar arbetsuppgifternas storlek i de olika sällskapsområdena. Ett sådant anstånd synes så mycket viktigare som departementschefen uttalat, att någon automatisk höjning av hela omkostnadsanslaget vid en ökning av antalet statsbidragsavlönade befattningshavare icke bör ske. Vid sådant förhållande komme en framtida komplettering av personalen i vissa sällskap att automatiskt medföra en minskning av omkostnadsanslaget till andra sällskap, vilket torde komma att försvåra den behövliga kompletteringen och för övrigt knappast synes rimligt.

Själva principen att sätta grundbeloppen i direkt proportion till antalet statsbidragsavlönade resande befattningshavare synes oss tvivelaktig, i synnerhet om fördelningsgrunderna i övrigt förbliva oförändrade, varvid de olika områdenas totalareal har inflytande på anslagsfördelningen. Totalarealens inverkan på omkostnadernas storlek hänför sig så gott som uteslutande till rese- och traktamentsersättningarna. Vid i övrigt lika förhållanden erhåller alltså ett till ytan stort län tack vare sin ytvidd kompensation för de större kostnaderna för resor och traktamenten. Jönköpings och Norrbottens läns hushållningssällskap äro nära jämförbara i fråga om alla fördelningsfaktorer utom totalarealen. Enligt de i propositionen föreslagna grunderna skulle Norrbotten erhålla i runt tal 62 800 kronor enbart på grund av totalarealen. Jönköpings län skulle för sin areal erhålla omkring 6 100 kronor. Skillnaden 56 700 kronor motsvarar mycket nära skillnaden mellan de båda länens kostnader för resor och traktamenten åt statsbidragsavlönad personal. Sistnämnda skillnad utgör i runt tal 54 100 kronor enligt 1950 års hushållningssällskapsutredning. Det synes då omotiverat att med hänvisning till de höga rese- och traktamentskostnaderna tilldela Norrbotten ett grundbelopp, som med 75 000 kronor överstiger grundbeloppet för Jönköpings län.

Från flera remissinstanser har anförts att fördelningsfaktorn övrig folkmängd, alltså den folkmängd som icke är sysselsatt i jordbruk och binäringar, borde tillmätas mindre betydelse vid fördelningen av omkostnadsanslaget. Departementschefen har uttalat, att goda skäl kunde anföras för

denna uppfattning. Med hänvisning till att den del av kostnadsanslaget, som skulle fördelas med hjälp av de särskilda fördelningsfaktorerna, enligt propositionen bleve väsentligt mindre än hittills, menar emellertid departementschefen att denna fråga i fortsättningen finge minskad betydelse. En jämkning på denna punkt skulle enligt departementschefen kunna få allvarliga återverkningar för vissa hushållningssällskap. Detta må vara riktigt. Det måste dock påpekas, att det i propositionen framlagda förslaget angående grundbeloppen otvivelaktigt komme att få allvarliga återverkningar för vissa andra hushållningssällskap och att det i fallet övrig folkmängd är fråga om att rätta till ett bestående missförhållande, medan det i andra fallet är fråga om att förstora en befintlig orättvisa. Hur pass tungt övrig folkmängd komme att väga om propositionen bifölles, framgår av följande exempel.

På grund av <i>enbart övrig folkmängd</i> skulle <i>Stockholms läns och stads hushållningssällskap</i> erhålla ca	58 200
På grund av <i>folkmängd i jordbruk och binäringar</i> skulle det främsta jordbrukslänet, <i>Malmöhus län</i> , tillföras ca	48 800
På grund av <i>alla fördelningsfaktorer</i> sammanlagt skulle <i>Uppsala län</i> erhålla ca	53 500
<i>Gotlands län</i> » »	36 000

Vad sålunda anförts synes oss visa, att det i propositionen framlagda förslaget angående fördelningsgrunderna för omkostnadsanslaget icke leder till ett rättvist resultat. Det bör enligt vår mening i stället övervägas att bibehålla principen om lika grundbelopp för alla, varvid dock grundbeloppen böra höjas, så att de mindre och minsta hushållningssällskapen bliva bättre tillgodosedda. Vidare bör inflytandet av städernas folkmängd avsevärt minskas. Skulle riksdagen emellertid i princip antaga propositionen i vad rör omkostnadsanslagets fördelning, bör dock anstå med genomförandet, till dess de i fråga om anslag till avlöningar åt resande befattningshavare mest behövligen kompletteringarna genomförts. I annat fall konserveras och förstoras nuvarande ojämnheter beträffande tillgodoseendet av de olika sällskapens medelsbehov.

Beträffande beräkningen av de i propositionen föreslagna anslagen anse vi det erforderligt att i första hand Östergötlands läns hushållningssällskap erhåller statsanslag till avlöning åt ytterligare en jordbruksinstruktör. Vi få erinra om att detta län endast har en statsbidragsavlönad jordbruksinstruktör av landets 80. Detta torde hava sin grund i att Östergötland tidigare haft anslag till två jordbrukskonsulenter. Under år 1950 indrogs emellertid anslaget till en sådan konsulent. De ovan anförda sifferexemplen synas oss giva övertygande bevis för att Östergötland är synnerligen missgynnadt i detta avseende. Skulle propositionen bifallas i fråga om fördelningsgrunderna för omkostnadsanslaget, bleve Östergötlands län ytterligare missgyn-

nat. Dess andel av kostnadsanslaget komme att minska från 4,1 till 3,7 % och sålunda bliva mindre än genomsnittet för de 26 sällskapen. Detta synes oss uppenbart orimligt.

Med stöd av vad sålunda anförts få vi hemställa,

1) att riksdagen i fråga om fördelningen av omkostnadsanslaget måtte besluta att bibehålla principen om lika grundbelopp för alla och att höja dessa grundbelopp, så att de mindre och minsta länen bliva bättre tillgodosedda, samt att avsevärt minska inflytandet av övrig folkmängd på fördelningen eller — därest riksdagen skulle i princip bifalla propositionen i fördelningsfrågan — att med tillämpningen skall anstå till dess behovet av statsbidragsavlönade resande befattningshavare blivit jämnare tillgodosett,

2) att riksdagen måtte besluta att tilldela Östergötlands läns hushållningssällskap ytterligare en jordbruksinstruktör och uppräknat avlöningsanslaget med härför erforderligt belopp.

Stockholm den 6 februari 1952.

Ivar Johansson,
Mysinge.

And. Stjärne.

Sven Persson.

Karin Wetterström.

Carl Hoppe.

Paul Bergstrand.

Martin Skoglund.

Fridolf Thapper.

Elsa Johansson.

Karl Ward.